

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. An ille qui mortaliter peccat, ultimum finem in creatura consistuat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

mus: Ergo ratio peccati, mortali & veniali in-
equaliter convenit.

Ad quod malitia avertiva à fine, & malitia
quæ solum ponit inordinationem in mediis, val-
de inæquales sunt; sicut ipse finis, & ea quæ
sunt ad finem, valde sunt inæqualia: Sed mali-
tia peccati mortalis deordinat & avertit ab ul-
timo fine; malitia autem venialis solum ponit
inordinationem in mediis, ut ex supra dictis pa-
tet: Ergo, &c.

41. Dices: In omnibus quæ analogicè dicuntur
ratio nominis nulli competit nisi per attributio-
nem ad unum, quod per prius & simpliciter di-
citur tale: Sed peccatum veniale non dicitur
peccatum per attributionem ad mortale; quia
si non esset aliquod peccatum mortale, nihilo-
minus posset dari veniale: Ergo ratio peccati
non convenit illis analogicè.

42. Respondeo ex Cajetano hic art. 2. concessã
Majori, negando Minorem: Nam sicut omnis
morbus dicitur infirmitas in ordine ad privatio-
nem vitæ, quæ est infirmitas mortalis, & simpli-
citer; ita omne peccatum dicitur peccatum in
ordine ad peccatum quod privat finem, qui est
principium vitæ moralis. Unde ad probationem
in contrarium dicendum cum eodem Cardina-
li, quod licet peccatum veniale possit esse in hoc
vel illo fine mortali, simpliciter tamen non po-
test esse abque mortali; sicut neque infirmitas
curabilis abque incurabili, qualis est mortalis.
Addit peccatum mortale esse contra legem Dei
simpliciter; peccatum autem veniale solum ef-
fe contra illam secundum quid, ut antea decla-
ravimus: esse autem contra legem Dei secun-
dum quid, non potest intelligi, non præintelle-
cto esse contra legem Dei absolute & simplici-
ter, sicut neque album secundum quid, sine albo
simpliciter.

43. Inferes tertio, peccatum veniale disponere
quidem ad mortale, nunquam tamen ita posse
aggravari, ut transeat in mortale; neque ex
multis venialibus posse fieri unquam unum
mortale. Ita D. Thomas hic art. 3. 4. & 5.

Probatum breviter hoc corollarium, quan-
tum ad singulas partes. Et in primis quod pec-
catum veniale disponat ad mortale, patet: quia
homo negligendo venialia, paulatim & sensim
alluefcit contemptui & transgressioni legis, quod
fit ut tandem in majora peccata incidat, juxta
illud, *Qui spernit modica, paulatim decidet.* Unde
elegantè Cassianus collat. 6. cap. 17. mentis in-
curiam comparavit recto domus neglecto. Nam
per hanc (inquit) primò quisem veluti minutissima
quedam penetrant animam stulticia passionum, quæ
si velut parva & levia negligantur, corrumpunt tigna
virtutum, quibus destructis, in animam tandem de-
fluunt imbres largissimi vitiorum. Quod sapiens
Eccli. 10. procul dubio respexit, dum dixit: *In
pigritia humiliabitur contignatio, & in infirmitate
in animum perfrillabit domus.* Hinc Chryostomus
Cassiani magister homil. 87. in Matth. hoc mi-
rabile paradoxum docet, nimirum majori soli-
tudine aliquo modo cavendum esse à veniali-
bus, quam à mortalibus. Soter mihi (inquit)
nonnunquam non tanto studio magna videri peccata
esse vitanda, quam parva & viliora: illa enim ut aver-
semur, ipsa peccati natura efficit; hæc autem ipsæ res,
quia parva sunt, desides reddunt, & dum contemnan-
tur, non potest ad expulsiorem eorum animus generose
insurgere: unde citò ex parvis magna sunt, negligenti-
a nostra.

A Quod verò peccatum veniale nunquam pos-
sit ita augeri & aggravari, ut transeat in mortale,
non minus evidens est. Nam ea quæ sunt or-
dinis inferioris, quantumcumque intra pro-
priam speciem augeantur, nunquam possunt
pertingere ad ea quæ sunt ordinis superioris;
Sed malitia peccati venialis est inferioris or-
dinis, & diversæ speciei à malitia mortalis; cum
ista sit avertiva ab ultimo fine, & destructiva
illius: non verò illa, ut ex supra dictis patet:
Ergo peccatum veniale nunquam potest transi-
re in mortale.

B Ex quo probata manet tertia pars corollarii: 45.
nam peccata venialia, quantumcumque multi-
plicentur, non possunt avertere ab ultimo fine,
nec reatum pœnæ inducere: Ergo non possunt
facere unum mortale per integritatem; sicut
nec ex multis punctis simul junctis potest linea
confergere. Unde quando Augustinus tract.
12. in Joan. ait: *Minuta plura peccata, si negli-
gantur, occidunt,* solum intendit, quod illa occi-
dunt dispositivè, disponendo scilicet ad mor-
tale; non verò formaliter, privando animam
gratiâ & charitate, ut explicat S. Thomas hic
art. 4. ad 1.

Dices primò: Dispositio potest fieri habitus: 46.
Ergo si peccatum veniale disponat ad mortale,
poterit fieri mortale.

C Respondeo cum D. Thoma ibidem in solut.
ad 4. *Quod dispositio qua fit habitus, est sicut imperfe-
ctum in eadem specie; sicut imperfecta scientia, dum
persecur, fit habitus: sed veniale peccatum est dispo-
sio alterius generis; sicut accidens ad formam sub-
stantialem, in quam nunquam mutatur.*

Dices secundò: Plura furta levia multiplica-
ta, constituunt tandem unum peccatum morta-
le; Ergo ex multis venialibus unum mortale po-
test effici.

D Respondeo negando Antecedens: Nam
quando aliquis committit plura furta levia, ex
illis simul junctis & collectis unum peccatum
mortale non resultat; sed ultimum furtum, quo
pervenitur ad magnam materiam quantitatem,
est peccatum mortale: quia licet tale furtum sit
rei secundum se levis, ex connotatione tamen
furtorum præcedentium, cum quibus moraliter
conjungitur, redditur furtum rei gravis, & gra-
ve damnum infert proximo; ut explicant Ca-
suisæ circa septimum Decalogi præceptum, &
in materia de restitutione.

ARTICULUS II.

*An ille qui moraliter peccat, ultimum finem in
creatura constituat?*

E Negat Adrianus quodlib. 7. art. 3. affirmant
cæteri omnes Theologi tam domestici
quam extranei. Unde sit

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico breviter, peccatorem per peccatum
mortale ultimum finem in creatura con-
stituere; si non expresse & formaliter, virtuali-
ter saltem & interpretativè.

Probatum primò ex Scripturâ: nam ad Philip. 48.

000;

3. de

3. de gulosis dicitur: *Quorum Deus venter est*: quia, ut ibidem lect. 3. ait S. Thomas, *Proprium Dei est, ut sit primum principium & finis ultimus; unde quis pro fine habet aliquid, illud est Deus suus*. Quare olim quidam epulo ab amico interrogatus, cui tot oves & vitulos, quos in ejus armento videbat, immolaret? respondit: *Huic ventri Deorum maximo*. Item ad Ephes. 5. avaritia, *idolorum servitus* appellatur: quia ut idem S. Doctor lect. 3. observat: *idololatria est quando honor soli Deo debitus impenditur creature: Deo autem duplex honor debetur, scilicet ut in eo finem nostrum constituamus, & ut in eo fiduciam nostram finaliter ponamus: ergo qui hac in creaturis ponit, reus est idololatria*. Hoc autem facit avarus, qui finem suum in re creata ponit, & etiam totam suam fiduciam. Unde Chrysostomus homil. 18. in epist. ad Ephes. *Qui inanimato* (inquit) *serviunt auro, clarum est ejusmodi idolorum esse cultores*. Hinc Hebraei vitulum aureum adoraverunt, & Judas triginta argenteos, quos a principibus sacerdotum in pretium sanguinis Christi acceperat, projecit in templum, non in sterquilinum: quia (ut ait Ambrosius) *ratibus suis suum templum devoverat*. Denique Hietonymus exponens hunc versum Psalmi 80. *Non erit in te Deus recens, &c.* haec scribit: *Quot vitia habemus, tot recenses habemus Deos*. Cui consonat illud Poetae Christiani.

*Lurconi venter Deus est, & nummus avaro:
Et cui sunt Veneris gaudia prima, Venus.
Huic honor, & vero Deus est pro numine fama,
Quem fame extimulat non satianda famer.
Cui nimio Christus studi vilescit amore,
An non u' studium numinis instar habet?*

Hinc Tertullianus in libro de Idol. cap. 3. infert quod extra templum & sine idolo agi potest idololatria: nec refert quale sit idolum, ex qua materia, qua effigie, &c. Et cap. 6. his verbis in terreat peccatorem: *Potes lingua negasse quod manu confiteris? verbo destruere quod facto fruis? Vnum Deum predicare, qui tantos efficit? Verum Deum profiteri, qui falsos facit? ... Collis non spiritu vilissimi mitoris alicujus, sed tuo proprio; nec animam pecudis impensa, sed animam tuam. Illis ingenium immolas, illis sudorem tuum libas, illis prudentiam tuam accendis. Plus es illis quam sacerdos, cum per te habeant sacerdotem.*

49. Probatur secundò conclusio ex Augustino, qui lib. 83. questionum qu. 30. totam perversitatem humanam vitam collocat in hoc quod homo fruatur utendis, & utatur fruendis: At ex eodem S. Doctore lib. 10. decivit. cap. 10. & lib. 1. de doctrina Christiana. cap. 4. & 5. frui non est aliud quam alicui tanquam ultimo fini adhærere: Ergo qui peccat, & aliquam creaturam inordinatè & contra Dei præceptum diligit, tali creaturæ, ut fini ultimo adhærere.

50. Probatur tertio conclusio ratione, quam insinuat S. Thomas quæst. 20. de verit. art. 2. Omnis qui mortaliter peccat, diligit plus appetitativè creaturam quam Deum; siquidem ejus voluntatem & præceptum propter illam contemnit: Unde Joan. 12. dicitur: *Dilexerunt gloriam hominum plusquam Dei*: Et Matth. 10. *Qui amat patrem & matrem suam plusquam me, non est me dignus*: Item Chrysostomus de avaritia loquens, ait: *Statera ejus iniquissima est, plus enim in ea ponderat obolus, quam Deus; plus nummus, quam anima*: Sed finis est id quod maxime diligitur; Er-

go qui mortaliter peccat, à Deo avertitur, & ad creaturam tanquam ad ultimum finem convertitur. Unde Jeremia 2. *Deus de peccatoribus conqueritur, dicens: Duo mala fecit populus meus, dereliquerunt me fontem aqua viva, & foderunt sibi cisternas dissipatas, &c.* Quibus verbis avertio à Deo, & conversio ad creaturam, qua in peccato mortali includuntur, fontis & aquae similitudine aptissime declarantur: nam sicut aqua appetitur, ut satiet & sitim extinguat, sic bonum commutabile creaturæ amatur à peccatoribus, ut satiativum sui appetitur, quod est proprium ultimi finis: Deus autem omnium bonorum fons & origo, qui solus potest creaturæ rationalis appetitum perfecte satiare, & animæ nostræ sitim extinguere, ab illis deleritur & contemnitur.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: si. Quamvis mortaliter peccans, directè & formaliter non intendat amittere amicitiam Dei, aut privari beatitudine, vel averti à Deo ut ultimo fine; & converti ad creaturam, bene tamen virtualiter & interpretativè; quia ita se gerit, ac si vellet ea omnia: in primis enim cum graves offensæ dissolvant amicitias, qui Deum graviter offendit, verè vult eum non habere amicum, & qui contemnit & rejicit media ad consecutionem ultimi finis necessaria (qualia sunt Dei præcepta, juxta illud Matth. 19. *Sicis ad vitam ingredi, serva mandata*) virtualiter & interpretativè non vult ipsum adipisci: item qui vult aliquid oppositum Deo, ut dilectio amore amicitia, plus appetitativè diligit illud quam Deum, subindeque virtualiter & interpretativè vult à Deo averti, & converti ad creaturam: Atqui peccatum mortale est gravis offensæ Dei; habens proinde oppositionem cum ejus amicitia & dilectione, ejusque vitatio est medium necessarium ad consequendam beatitudinem: item qui moraliter peccat, vult aliquid oppositum Deo ut dilectio amore amicitia: Ergo virtualiter saltem & interpretativè vult ab ejus amicitia discedere, & ab ipso ut ab ultimo fine averti, & converti ad creaturam, & si non verbis, saltem factis, dicit illud Lucæ 19. *Nolumus hunc regnare super nos: id est nolo habere Deum pro ultimo fine, nec curo de ejus amicitia & fruitione.*

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objectiones primò: Qui peccant mortaliter ex zelo ordinato, aut ex ignorantia vincibili, non diligunt plus appetitativè creaturam, quam Deum; cum illi tunc arbitrentur obsequium se præstare Deo, ut dicitur Joan. 16. unde Chrysostomus serm. 157. ait de S. Paulo: *Per zelum legis impugnabat legem, & in Deum Dei amore peccabat*: Ergo fallum est quod peccatumque peccatum mortale homo avertatur à Deo ut ultimo fine, & convertatur ad creaturam.

Respondet negando Antecedens: nam peccatum ex imprudenti zelo non provenit ex Dei dilectione, sed ex ordinato amore sui; & rei quæ agit; ex hoc enim provenit, quod ille qui peccat ex tali zelo, negligit disquirere veram voluntatem Dei, & ita virtualiter saltem in suo affectu præfert creaturam Deo. Idem dicitur

endum de eo qui peccat ex ignorantia vincibili: quamvis enim cognitâ veritate forte non peccaret, dum tamen quantum potest non curat ignorantiam depellere, non movetur ex vero desiderio placendi Deo, sed ex amore alicujus creaturæ, ex cujus appetitu & occasione negligit inquirere ea quæ tenentur scire; unde illam habet pro fine proximo, pro ultimo autem bonum proprium & privatum, ex quo tanquam ex prima radice amor inordinatus talis creaturæ pullulat, ut patebit ex infra dicendis.

54. Objicies secundò: Si peccans mortaliter, ultimum finem in bono creato constitueret, maxime in eo quod est objectum peccati; illud enim est quod appetitivè diligitur plusquam Deus: Sed tale objectum non potest esse finis ultimus peccantis: Ergo &c. Minor probatur: Primò quia de ratione ultimi finis est quod super omnia diligitur, subindeque non referatur ad aliud: At qui peccans mortaliter, non semper diligit super omnia creaturam illam propter quam peccat, sed eam refert ad aliam; ut patet in eo qui furatur ut fornicetur, nam rem alienam quam tollit, ut medium ad fornicandum appetit: Ergo, &c. Secundò, si peccans mortaliter constitueret ultimum finem in objecto peccati, homo posset simul habere plures ultimos fines; cum possit plura peccata habentia diversa objecta disparata committere: Sed hoc implicat contradictionem, ut in tractatu de ultimo fine disp. 1. art. 6. fusè ostendimus: Ergo & illud.

55. Quidam Recentiores ut ab hoc argumento se expediant, concedunt quidem eum qui peccat mortaliter, habere creaturam quæ est objectum peccati pro ultimo fine; dicunt tamen hanc non esse finem ultimum positivè (quem ipsi vocant *finem operantis*) quia non refert omnia in creaturam tanquam in optimum, sed negativè, (quem *finem operis* appellant) quia creaturam non refert in alium finem. Cum enim (inquiunt) duo sint de ratione finis ultimi, nempe quod ad alium non ordinetur, & quod cetera ordinentur ad ipsum, illa res quæ solum participat primum, rectè dici potest *finis ultimus negativè*; ea verò cui utrumque convenit, *finis ultimus positivè* appellari potest. Unde dicunt nullum esse inconveniens, quod voluntas habeat simul plures ultimos fines negativè; cum de ratione hujus finis non sit quod totaliter sariet appetitum, & omnia referantur ad ipsum, sed solum quod non ordinetur ad ulteriorem finem.

Sed hæc solutio falsò supponit quod peccans mortaliter constituat finem ultimum negativè in creatura propter quam peccat, seu quæ est objectum peccati, eò quòd illam non referat ad ulteriorem finem: nam, ut infra ostendimus, semper peccator ordinat talem creaturam in ulteriorem finem, nimirum ad bonum proprium & privatum, quod in singulis peccatis formaliter, aut virtualiter saltem intendit. Unde habet tale bonum pro fine ultimo positivè, ut constabit ex infra dicendis.

56. Confirmatur: Nihil omnino operatur homo cum advertentia & deliberatione, quod actualiter, aut saltem virtualiter, non ordinat ad ultimum finem simpliciter, ut in tractatu de fine ultimo disp. 1. art. 7. ostensum est: Sed ille qui mortaliter peccat, non ordinat suum actum in Deum ut finem ultimum simpliciter, ut patet; Ergo illum ordinat in aliquam creaturam ut in ultimum finem simpliciter, subindeque illam

A habet pro ultimo fine, non solum negativè, sed etiam positivè.

Respondent secundò alii cum Suarez hic disp. 3. num. 11. peccatorem non constituere ultimum finem in objecto cujuslibet peccati mortalis, expressè & formaliter, sed virtualiter & interpretativè: quia cum propter illud Deum verum finem ultimum deserat, eo ipso convincitur ultimum finem ibi constituere. Quamvis autem expressè & formaliter voluntas nequeat plures fines ultimos appetere, non repugnat tamen (ait ille) quod eos appetat interpretativè.

Sed contra primò: Non stat volitio alicujus interpretativa, cum opposita volitione formalis; imò fundamentum ad aliquem actum interpretandum, est privatio actus oppositi: Sed ille qui furatur v.g. apprehendit multoties expressè & formaliter objectum furti tanquam bonum parvial & inadæquatum, & sub hac ratione illud appetit, ut patet in eo qui furatur ad fornicandum: Ergo nequit interpretativè appetere tale objectum, ut bonum adæquatum & plenè satisfiativum, subindeque nec ut ultimum finem simpliciter.

Deinde quod formaliter aut virtualiter appetitur propter aliud, non appetitur ut finis intimus, etiam interpretativè, quoniam hujusmodi finis, si semel diligitur tanquam omnino ultimus, omnem relationem ad alium debet excludere: At sæpè peccator formaliter propter aliud appetit objectum circa quod peccat, ut cum appetit homicidium propter furtum, aut furtum propter mæchiam: Ergo tunc non appetit tale objectum ut finem ultimum, etiam interpretativè. Unde

Tertiò respondent alii, ultimum finem peccatoris non esse objectum particulare cujuslibet peccati, sed bonum inordinatum ut sic, & pro ut ab hoc vel illo bono inordinato abstrahit, per quod evitatur quod peccator habeat simul plures fines ultimos simpliciter.

Sed neque hæc solutio satisficit: Nam de ratione ultimi finis est quod omnia ad ipsum referantur, seu propter ipsum appetantur, & ipse ad ulteriorem finem non ordinetur: Sed peccator interdum appetit plura quæ non refert ad bonum inordinatum, ut cum tribuit eleemosynam propter bonum misericordiæ, vel cum appetit fruitionem Dei per actum spei informis; multoties etiam refert bonum inordinatum ad alium finem ulteriorem, secundum se non inordinatum, ut dum furatur ad dandam eleemosynam, vel ad sustentandum patrem: Ergo bonum inordinatum ut sic non est ultimus finis peccatoris.

Ad objectionem ergo, quam Cajetanus art. 61. *argumentum Novitorium* appellat, in forma respondeo, negando sequelam Majoris: nam creatura in qua mortaliter peccans finem ultimum constituit, non est illa quæ est objectum peccati mortalis (hæc enim est tantum finis proximus & intermedius) neque bonum inordinatum ut sic; sed bonum proprium & privatum, non præcisè secundum se consideratum, sed ut connotans privationem gratiæ & charitatis. Ita communiter docent nostri Thomistæ cum Cajetano supra quæst. 1. art. 5. ubi hæc scribit: *Peccator nec in gula, nec in injustitia apparenti bono, seorsim constituit ultimum finem; cujus signum est, quia neutrum sibi sufficit; sed omnia commutabilia bona, ad quæ peccator convertitur, referuntur ad unum commu-*

communem finem, qui est simpliciter ultimus sibi, scilicet ipsemet; quoniam ipsa appetit ut conferentia ad bonum proprium, ita quod huiusmodi bona non appetuntur, ut fines ultimi simpliciter, sed ut fines ultimi partiales, ut scilicet partes boni proprii, quod est simpliciter finis ultimus illius, & intentum in omni peccato mortali. Quam doctrinam desumpsit ex S. Thoma in 2. dist. 42. quæst. 2. art. 5. ubi ait: *Finis ultimus in amore commutabilium bonorum est ipse homo, propter quem alia querit: & ideo si radix peccati accipitur ex parte ipsius peccantis, erit una; si autem sumatur ex parte eorum quæ propter seipsum peccans querit, erunt plures.* Ubi S. Doctor asserere doctum ultimum finem peccantis mortaliter esse ipsum peccatorem, aperit & indicat primam radicem unde petitur unitas finis ultimi in peccatore; illa enim sumitur ex habitudine quam omnia particularia bona, quæ potest peccator ut talis appetere, dicunt ad suppositum naturæ appetentis, tanquam ad finem cui perficiendum. Unde peccator non solum est finis cui actus peccaminosi, sed etiam pertinet ad finem *Cujus gratiâ*, non quidem formaliter & in recto, sed connotativè & in obliquo, quatenus scilicet est id penes quod mensuratur bonum proprium & privatum ipsius, quod ut diximus, est ejus finis ultimus simpliciter.

62. Ratio etiam huic solutioni & doctrinæ suffragatur: Illud enim est finis ultimus peccatoris, propter quod, & sub ejus ratione appetit omnia bona particularia quæ prosequitur: Sed quidquid peccator appetit, etiam cum Deum videtur appetere, appetit sibi ipsi, & sub ratione boni proprii & privati, & in hoc vult suum appetitum expleri & satiari: Ergo bonum proprium & privatum est finis ultimus ipsius peccatoris, sicut bonum Dei est finis ultimus iusti, quia totum quod iustus vult per charitatem, etiam cum amat seipsum, vult Deo, & sub ratione boni ipsius. Quod ut magis percipiatur.

63. Advertendum est, quod cum omnis amor sit quædam inclinatio fundata in aliqua natura, & in ipsa ut ita dicam radicata, ac veluti quoddam pondus naturæ, juxta illud Augustini: *Amor meus pondus meum, amore feror quicumque feror*, semper tendit in bonum ipsi naturæ conjunctum, & conveniens; aliàs non corresponderet suo principio radicali, nec principium & terminus illius inclinationis inter se proportionem haberent. Unde cum charitas radiceatur in gratia sanctificante, quæ est divinæ naturæ participatio, & ut sic loquar, quædam natura deifica, semper inclinatur iustum in bonum ipsius Dei, & omnes ejus effectus bono divino subicit & subordinat; & propterea Paulus dicit, *Charitas non querit quæ sua sunt.* Econtra verò *philantia*, seu inordinatus amor sui, qui charitati opponitur, cum dimanet à natura corrupta & vitata, & in ea radiceatur, semper tendit & inclinatur peccatorem in bonum proprium, & privatum, juxta illud ejusdem Apostoli, *Omnes quæ sua sunt querunt.* Quare Aristoteles 9. Ethic. cap. 8. pravos seu peccatores vocat *philantros*, seu amatores sui, & ibidem ait quod *Pravus sui gratiâ cuncta agit, & tanto magis, quanto pravior.* Et Apostolus 2. ad Timoth. 3. ut significet quod tempore Antichristi homines omni genere peccatorum erunt inquinati, ait: *Erunt homines seipso amantes.* Item Augustinus 14. de civit. cap. 28. docet quod sicut amor Dei, usque ad contemptum sui, edificat civitatem Je-

A rusalem, seu Iustorum; sic amor sui, usque ad contemptum Dei, edificat civitatem Babilonis seu peccati. Denique S. Thomas hic quæst. 77. art. 4. docet amorem sui esse principium omnis peccati, & omnia vitia ex illo tanquam ex prima radice pullulare. Quod etiam tradit quæst. 8 de malo art. 1. ad 19. dicens: *Amare est velle bonum alicui.* In hoc ergo quod homo appetit sibi quæcumque bona, videtur amare seipsum: & ideo amor sui ipsius non ponitur seorsum vel radix peccati, vel etiam vitium capitale, quia omnes radices & capita vitiorum includunt inordinatum sui amorem. Ex qua doctrina manifeste patet, ultimum finem peccantis mortaliter, esse bonum proprium & privatum, non præcisè & secundum se consideratum, sed ut connotans privationem gratiæ: nam ultimus finis peccantis mortaliter est irreferibilis in Deum, & ipsi oppositus; bonum autem proprium secundum se non importat talem oppositionem & irreferibilitatem, sed abstrahit à relatione vel exclusione relationis in finem supernaturalem: connotando tamen gratiæ privationem, quæ est in quolibet peccante mortaliter, efficitur omnino irreferibile in Deum, & ipsi oppositum.

Ex quo intelliges, quod etsi omnes actus peccatoris consistant in bono proprio, non tamen per omnes in ipso constituitur ultimum finem, sed per illos duntaxat qui in eo sicut privativè, excludendo gratiam & charitatem, per quam bonum proprium poterat quantum est ex se ad bonum supernaturale referri: nam cum de ratione finis ultimi simpliciter sit excludere relationem ad aliud, & non tantum ab ea præcindere, per illos duntaxat actus absolute dicendum est constitui finem ultimum in aliquo bono, qui excludunt talem relationem; & huiusmodi sunt peccata mortalia: alii verò actus, sive honesti, sive venialiter peccaminosi, qui in bono proprio sicut duntaxat præcisive, non dicuntur proprie constitui in illo finem ultimum; quia quod ibi consistant, respiciantque tale bonum ut absolute ultimum, non convenit illis per se, sed ratione connotati, scilicet privationis gratiæ, quæ solum per actus mortaliter peccaminosos inducitur. Per quod soluta manet instantia, quæ contra præcedentem doctrinam fieri solet.

Ex hoc etiam inferes, omnes actus existentis in peccato mortali, non esse malos & peccaminosos, sed aliquos esse honestos & moraliter bonos, sicut colere parentes, subvenire egenis, diligere amicos, &c. Nam licet omnes illi actus in peccatore consistant in bono proprio, & nullus ad supernaturalem ordinem transeat, non tamen consistant in tali bono privativè, excludendo gratiam & charitatem, per quam fieri debet relatio ad finem supernaturalem, sed præcisive tantum, non excludendo talem relationem, sed ab ea præcindendo; & quamvis terminentur ad bonum aliàs irreferibile, non tamen formaliter ut irreferibile, ex quo proinde nullam deformitatem contrahunt.

Nec refert si objicias: Omnis actus per quem diligitur aliquid plusquam Deus, est peccaminosus: Sed si peccator referret omnes suos actus in bonum proprium tanquam in finem ultimum, per omnes diligeret huiusmodi bonum plusquam Deum: Ergo omnes essent peccaminosi & moraliter mali. Respondetur enim, quod omnis solum ille actus est peccaminosus, per quem proprium

proprium bonum diligitur contrariè plusquam Deus; cuiusmodi sunt illi qui ex propria ratione habent excludere à subiecto gratiam & charitatem, ac sistant in bono proprio privativè: alii verò, qui quantum est ex se gratiam non excludunt, quamvis terminentur ad aliquid dilectum plusquam Deum negativè, eò quòd in illo sistant, non verò in Deo, non sunt tamen peccaminosi, quia non excludunt quantum est de se maiorem Dei dilectionem, sed ab ea præscindunt, nec sistant in bono proprio privativè, sed tantum præcisiivè, ut dictum est.

§. III.

Solvantur quædam instantiæ.

Contra principalem solutionem, quã diximus bonum proprium & privatum, ut connotans privationem gratiæ & charitatis, esse finem ultimum peccantis mortaliter, quædam possunt fieri instantiæ, quas breviter hic proponemus ac diluemus.

67. In primis objici potest, quòd peccator, qui diligit amicum amore amicitiae, ipsum non diligit sub ratione boni proprii; aliàs eum non diligeret amore amicitiae, sed concupiscentiæ: Ergo non refert omnia quæ agit in bonum proprium tanquam in ultimum finem.

Secundò: Finis ultimus peccatoris debet opponi fini supernaturali qui est Deus, & excludere relationem ad illum: Atqui bonum proprium in tota sua latitudine id non habet, sed tantum bonum inordinatum ut sic: Ergo non illud, sed istud est finis ultimus peccatoris.

Tertiò: Ultimus finis peccatoris debet aliquid superaddere ultimo fini in communi, per quòd peccator à iustis discernatur: Sed bonum proprium nihil videtur addere supra rationem ultimi finis in communi, per quòd peccator discernatur à iusto: Ergo, &c. Major patet. Minor probatur. Bonum proprium in tota sua latitudine non habet maiorem determinationem, quam bonum satiativum proprii appetitus: Sed bonum satiativum proprii appetitus est ipse finis ultimus in communi, in quo conveniunt iusti & peccatores: Ergo bonum proprium nihil superaddit ultimo fini in communi, per quòd peccator à iustis discernatur.

Denique arguitur: Aliter debet assignari finis ultimus existentis in mortali peccato, ac existentis in puris naturalibus absque peccato & gratia: Sed finis ultimus existentis in puris naturalibus esset bonum proprium & privatum: Ergo illud non potest esse finis ultimus peccatoris.

68. Sed hæc levia sunt, & ex fundamentis supra statutis facile dilui possunt. Unde ad primam instantiam, nego Antecedens: amicitia enim, nisi sit charitatis, quæ ex amore Dei ortum habet, semper oritur ex amore sui ipsius, & omne bonum quòd appetitur amico, ordinatur ultimè ad bonum proprium appetentis; propterea enim amicus vult amico bonum, quia est aliquid sui, seu potius quia est alter ipse; juxta illud comm. une effatum, *Amicus, alter ego.* Unde Aristoteles 9. Ethic. cap. 4. ait: *Amicabilia ad alios ex his quæ sunt ad seipsum profecta esse videntur.* Et cap. 5. *Amantes amicum (inquit) id amant quòd sibi ipsis est bonum: vir enim bonus factus amicus, bonum fit ei cuius jam est amicus; uterque igitur & id quòd sibi*

Tom. III.

A *bonum est amari.* Quæ verba ita exponit S. Thomas ibidem lect. 5. *Respondet cuidam objectioni tacite, dictum est enim supra, quòd unicuique est amabile quòd est ei bonum: contra quòd videtur esse quòd homo amat amicum ipsius gratiã. Sed ipse respondet, quòd illi qui amant amicum, amant id quòd est bonum sibi ipsis: nam quando ille, qui est bonus in se, est factus amicus alicuius, fit etiam bonum amico suo, & sic uterque dum amat amicum, amat quòd sibi bonum est, &c.*

Ad secundam, concessa Majori, nego Minorem: nam licet bonum proprium absolute & secundum se non excludat relationem ad Deum, nec ipsi opponatur, bene tamen prout connotat privationem gratiæ & charitatis, quæ est in quolibet peccante mortaliter, ut ex supra dictis patet.

B Ad tertiam, concessa Majori, nego similiter Minorem. Ad cuius probationem, nego Majorem: aliquid enim superaddit bonum proprium, quòd non importatur in ratione boni satiativi ut sic, nempe quòd satiet ut perfectio naturæ aut suppositi appetentis, & tanquam bonum ordinatum ad ipsum appetens sicut ad finem *Cui*, ita quòd proprium suppositum sit quasi regula & mensura talis boni, ut supra exposuimus. Hoc autem sufficit ad hoc ut bonum proprium constituat in peccatore finem ultimum particularem, distinctum à fine ultimo iusti: nam quamvis finis ultimus iusti comparatur ad ejus voluntatem ut satiativus, non tamen per modum perfectivi ipsius appetentis, & tanquam bonum ordinatum ad ipsum ut ad finem *Cui*, eique commensuratum, sed ut propria perfectio alterius naturæ, scilicet divinæ, quam proinde perfectionem appetit & ordinat ad suppositum in quo est talis natura, tanquam ad finem *Cui*: quia, in iusto præter propriam naturam reperitur gratia, quæ est participatio divinæ naturæ, & charitas, quæ est talis naturæ appetitus seu inclinatio, quæ inclinatur hominem ad bonum proprium illius suppositi in quo est talis natura, scilicet Dei, ut supra declaravimus.

C Ad ultimam dicendum est, ultimum finem hominis in puris naturalibus esse proprium bonum præcisè secundum se, non connotando privationem gratiæ, sed simplicem ejus carentiam & negationem, atque adeò neque includendo, nec positivè aut privativè excludendo relationem ad finem supernaturalem, sed omnino præscindendo ab ea: in quo satis distinguitur à fine ultimo peccatoris, qui (ut supra ostendimus) prædictam relationem positivè excludit, cum in obliquo & de connotato gratiæ privationem importet.

ARTICULUS III.

Utrum peccatum veniale in homine iusto habitualiter referatur in Deum?

Certum est, peccatum veniale, ut tale est, in homine iusto, nec actualiter, nec virtualiter posse referri in Deum; cum Deus in genere causæ finalis non moveat, nec movere possit ad committendum quòd cumque peccatum: unde solum difficultas est, an possit referri in Deum habitualiter, & de facto in illum referatur in homine iusto;

PPP

Partem